

Nr 43

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 60 a och 61 §§ kommunala vallagen.

I proposition nr 131 har Kungl. Maj:ten, under återopande av utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden, föreslagit riksdagen att antaga följande

**Förslag
till**

Lag

om ändrad lydelse av 60 a och 61 §§ kommunala vallagen den 6 juni 1930 (nr 253)

Härigenom förordnas, att 60 a och 61 §§ kommunala vallagen den 6 juni 1930¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

60 a §.

I riksdagen ————— för valet.

Kommun äger besluta att vid val av fullmäktige i kommunen politiskt parti, som är eller genom valet blir representerat i fullmäktige, skall erhålla ersättning av kommunen för partiets kostnader för framställning av valsedlar. Beslutet skall innehålla att ersättning utgår till varje sådant parti efter enhetliga grunder. Ersättning får dock ej utgå i den mån gottgörelse erhålles av statsverket.

61 §.

I fråga ————— å municipalsamhället.

60 a § andra stycket äger motsvarande tillämpning på landstingskom-

¹ Senaste lydelse, se beträffande 60 a § 1964: 129 och beträffande 61 § 1953: 756.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

mun vid val av landstingsmän, på municipalsamhälle vid val av municipalfullmäktige och på församling vid val av kyrkofullmäktige.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling, och äger tillämpning första gången i fråga om 1966 års kommunalval.

Propositionen och dess bakgrund

Genom beslut vid 1964 års riksdag (prop. 59, KU 11) ändrades lagen om val till riksdagen och kommunala vallagen så, att de i riksdagen representerade partierna får ersättning av statsmedel för kostnader för tryckning av valsedlar till andrakammarval, landstingsval och stadsfullmäktigval i städer som inte deltar i landsting.

I anslutning till årets kommunalval har åtskilliga kommuner beslutit om bidrag till partiernas kostnader för tryckning av valsedlar i andra fall än som avsågs år 1964. Ett sådant beslut har efter besvär upphävts genom ett *regeringsrättsutslag*, vars innebörd är att kommun saknar befogenhet att ersätta sådana kostnader.

I en *departementspromemoria* (Stencil In 1966: 3) har därefter föreslagits, att kommunerna skall få rätt att bidra till ifrågavarande kostnader. Bidragsrätten bör enligt promemorian i första hand omfatta de val, vid vilka statsbidrag ej utgår, men ersättning bör även kunna ges för kostnad som överstiger utgående statsbidrag. Endast partier, som vid valtillfället är eller genom valet blir representerade i vederbörande landsting eller fullmäktige, förordas kunna få bidrag. Landsting och städer utanför landsting föreslås få ge bidrag utan den hittills gällande begränsningen till partier som är representerade i riksdagen. Ersättning bör enligt promemorian utgå till alla partier som kan ifrågakomma och liksom statsbidraget få omfatta endast pappers- och tryckningskostnader. Någon annan maximering av bidragsrätten än den nämnda bör ej föreskrivas.

Över promemorian har *remissyttranden* inhämtats från kammarkollegiet, statistiska centralbyrån, två länsstyrelser, 1965 års valtekniska utredning, de tre kommunala förbunden samt Svenska pastoratens riksförbund. Förslaget har tillstyrkts eller lämnats utan erinran av alla remissinstanserna. Svenska stadsförbundet och Svenska kommunförbundet gör emellertid vissa reservationer och föreslår förtydliganden. Särskilt två synpunkter upptas av båda

förbunden. De framhåller, att det bör klargöras om anslagsgivningen får avse endast partier, som enligt gängse språkbruk betecknas som sådana, eller om även andra mer eller mindre löst sammanfogade grupperingar skall kunna ges bidrag; båda förordar det senare alternativet. Vidare uttalas att de kommunala besluten inte bör behöva omfatta de totala kostnaderna utan bör kunna begränsas till visst högsta belopp eller viss del av kostnaderna, något som synes erforderligt för att förhindra att bidrag utgår till orimligt stora upplagor eller för onödiga kostnader på grund av oförmånliga uppgörelser med tryckerier.

I *propositionen* ansluter sig föredraganden, statsrådet Lundkvist, i allt väsentligt till promemorian. I fråga om maximering av bidragsbeloppen anförs:

Eftersom förslaget inte innebär att kommunerna skall vara skyldiga att besluta om bidrag till partierna för deras valsedelskostnader, får kommunerna frihet att efter eget skön avgöra, om ersättningen skall motsvara hela kostnaden eller begränsas till viss del därav eller till visst högsta belopp.

Om begreppet politiskt parti anförs i specialmotiveringen till lagförslaget:

Med politiskt parti avses enligt förslaget liksom enligt 54 § 1 mom. ValL en förening med politiskt syfte. Om en sådan förening har antagit stadgar och valt styrelse, är föreningen enligt fast rättspraxis att anse som en juridisk person, dvs. den kan förvärva rättigheter och ikläda sig skyldigheter. Är ett politiskt parti inte att anse som juridisk person, kan partiet inte ha haft några egna kostnader för vilka det kan uppbära ersättning. För rätt till ersättning bör krävas att partiet var en juridisk person vid valtillfället. Om två eller flera partier samverkar vid ett val genom att använda gemensam partibeteckning utan att skapa en särskild juridisk person för denna samverkan, torde valsedlarna få bekostas av de samverkande partierna. Det bidrag som kommunen kan ha beslutat om skall då utgå till de partier som har haft utlägg för valsedlarna. Någon närmare bestämning av begreppet politiskt parti synes inte behövas i detta sammanhang.

Utskottet

Även enligt utskottets mening bör kommunerna ges befogenhet att besluta om bidrag till tryckning av valsedlar. Utskottet kan också godtaga de avgränsningar av kommunernas bidragsrätt, som åsyftas i propositionen. Beslut om ersättning bör sålunda tillgodose alla partier, som är eller genom valet blir representerade i vederbörande fullmäktige eller landsting, och bidragen måste utgå efter enhetliga grunder. Kommunerna bör ha frihet att själva avgöra, om ersättningen skall motsvara hela kostnaden eller begränsas till viss del därav eller till visst högsta belopp. Landstingskommuner och städer utanför landsting bör vara berättigade att besluta om bidrag till valsedelskostnaderna för partier, som inte är representerade i riksdagen, och deras bidragsbeslut bör också kunna avse belopp som överstiger den ersättning, som kan utgå från staten.

Vid sin granskning av det framlagda lagförslaget har utskottet funnit att uttrycket i förslaget till ändrad lydelse av 60 a § kommunala vallagen, att politiskt parti »skall erhålla ersättning av kommunen för partiets kostnader», möjligen kan föranleda den ej avsedda tolkningen, att endast full kostnadstäckning skall kunna beslutas. För att klarare bringa till uttryck vad ovan anförts om avsikterna med lagförslaget föreslår utskottet den jämkningen i avfattningen, att orden »ersättning för» utbyts mot »bidrag till».

Utskottet hemställer sålunda,

att riksdagen måtte i anledning av proposition nr 131 för sin del antaga det av Kungl. Maj:t framlagda lagförslaget med den ändringen att 60 a § kommunala vallagen erhåller följande, som »utskottets förslag» betecknade lydelse:

(Kungl. Maj:ts förslag)

(Utskottets förslag)

60 a §.

I riksdagen — — — — — för valet.

Kommun äger besluta att vid val av fullmäktige i kommunen politiskt parti, som är eller genom valet blir representerat i fullmäktige, skall erhålla *ersättning* av kommunen för partiets kostnader för framställning av valsedlar. Beslutet skall innehålla att ersättning utgår till varje sådant parti efter enhetliga grunder. Ersättning får dock ej utgå i den mån gottgörelse erhålles av statsverket.

Kommun äger besluta att vid val av fullmäktige i kommunen politiskt parti, som är eller genom valet blir representerat i fullmäktige, skall erhålla *bidrag* av kommunen *till* partiets kostnader för framställning av valsedlar. Beslutet skall innehålla att ersättning utgår till varje sådant parti efter enhetliga grunder. Ersättning får dock ej utgå i den mån gottgörelse erhålles av statsverket.

Stockholm den 15 november 1966

På konstitutionsutskottets vägnar:

GEORG PETTERSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Georg Pettersson, Torsten Andersson*, Damström, fru Segerstedt Wiberg*, herrar Sveningsson, Erik Olsson, Carl Albert Anderson, Dahlén och Svenungsson; samt

från andra kammaren: herrar Nilsson i Östersund*, Magnusson i Tumhult*, fru Thunvall, herrar Johansson i Trollhättan, Hamrin i Jönköping*, Andersson i Billingsfors, Westberg, Andersson i Storfors* och Boo*.

* Ej närvarande vid justeringen.